

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Національний університет «Одеська юридична академія»

**ЄВРОПЕЙСЬКІ ОРІЄНТИРИ РОЗВИТКУ УКРАЇНИ:
НАУКОВО-ПРАКТИЧНИЙ ВИМІР
В УМОВАХ ВОЄННИХ ВИКЛИКІВ**

МАТЕРІАЛИ
Міжнародної науково-практичної конференції

Одеса, 26 квітня 2024 року

Одеса
«Фенікс»
2024

УДК 005.332.2(4):316.42(477)“364”“20”(062.552)
Є 24

*Рекомендовано до друку вченою радою
Національного університету «Одеська юридична академія»
(протокол № 8 від 15.05.2024 р.)*

За загальною редакцією **С. В. Ківалова**

Відповідальний за випуск **М. Р. Аракелян**

Є 24 **Європейські орієнтири розвитку України: науково-практичний вимір в умовах воєнних викликів** : матеріали Міжнар.наук.-практ. конф. (Одеса, 26 квітня 2024 р.) / за заг. ред. С. В. Ківалова. – Одеса : Фенікс, 2024. – 1000 с.
ISBN 978-617-8430-05-4

У збірнику відображено наукові напрацювання вчених, практиків, військовослужбовців у теоретичній та емпіричній площині у сферах філософських основ, загальної теорії та історичних досліджень держави і права, актуальних проблем світових соціально-політичних процесів, соціології та психології в умовах повномасштабного військового вторгнення. Висвітлено питання загроз національній безпеці в їх конституційному вимірі у рамках міжнародного та європейського права, трудового права та права соціального забезпечення, земельного, аграрного та екологічного права, пов'язані з функціонуванням економіки та підприємництва в умовах європейського вибору України. Розглянуто проблеми інформатизації та цифровізації суспільства, захисту інформації та кібербезпеки в умовах військового вторгнення, питання методики викладання іноземних мов, теорії та практики перекладу, проблеми лінгвістики та журналістики. Відображено наукові напрацювання у сферах адміністративного права та процесу, фінансового, морського та митного права, організації та вдосконалення судоустрою, прокуратури, інших правоохоронних органів, адвокатури. Висвітлено питання кримінального права, кримінально-процесуальних аспектів кримінального провадження та кримінологічних особливостей протидії злочинності в умовах воєнного стану, криміналістики, судової експертизи, психології та медицини у забезпеченні судочинства, цивільного та сімейного права, інтелектуальної власності та патентної юстиції, цивільного судочинства, господарського права та процесу. Розглянуто актуальні питання діяльності сучасних бібліотек у закладах вищої освіти, фізичної підготовки здобувачів вищої освіти.

Збірник розраховано на наукових і науково-педагогічних працівників, здобувачів вищої освіти, практичних працівників у сферах юридичної, економічної, соціологічної, політологічної, психологічної, філологічної наук, журналістики та кібербезпеки тощо.

УДК 005.332.2(4):316.42(477)»364»»20»(062.552)

Матеріали видано в авторській редакції

ISBN 978-617-8430-05-4

© НУ «Одеська юридична академія, 2024
© Автори статей, 2024

Ульянова Галина Олексіївна, Ульянов Олексій Іванович СВОБОДА ТВОРЧОСТІ ТА ЇЇ ЗМІСТ	657
Бааджи Наталія Пилипівна РОЛЬ ТОРГОВЕЛЬНИХ МАРОК У ЦИФРОВОМУ МАРКЕТИНГУ	659
Галунова Лариса Ігорівна ПЕРЕВАГИ ТА НЕДОЛІКИ ВИКОРИСТАННЯ ШТУЧНОГО ІНТЕЛЕКТУ (НЕЙРОМЕРЕЖ) У ПРАВОВІЙ СФЕРІ	661
Ennan Ruslan LEGAL REGULATION OF ARTIFICIAL INTELLIGENCE IN THE EUROPEAN UNION	664
Кирилюк Алла Володимирівна ОСНОВНІ КОНЦЕПЦІЇ ОБ'ЄКТІВ ІНТЕРНЕТ-ПРАВОВІДНОСИН	667
Кравченко Олександр Миколайович КОМЕРЦІЙНА ТАЄМНИЦЯ ТА КОНФІДЕНЦІЙНА ІНФОРМАЦІЯ БІЗНЕСУ В УКРАЇНІ	670
Бугаєць Альона Сергіївна РЕГУЛЮВАННЯ ПРАВ НА ОБ'ЄКТИ ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОЇ ВЛАСНОСТІ ЗАСОБАМИ МІЖНАРОДНОГО ПРАВА ...	673
Височин Дмитро Олександрович ПАРАЛЕЛЬНИЙ ІМПОРТ ЯК ІНСТРУМЕНТ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ КОНКУРЕНЦІЇ НА РИНКУ	675
Hrytseniuk Vladyslav, Golovatyuk Ivan THE PROBLEM OF IDENTIFYING INTERNET USERS	676
Козир Олександр Олександрович ОСОБЛИВОСТІ КОРИСТУВАЦЬКОГО КОНТЕНТУ	678
Ларіонов Владислав Сергійович ПРАВОВА ОХОРОНА ТВОРІВ, СТВОРЕНИХ ЗА ДОПОМОГОЮ ШТУЧНОГО ІНТЕЛЕКТУ	680
Шендрік Ірина Сергіївна ПРИРОДА ТА СУТНІСТЬ ХУДОЖНЬОГО ОБРАЗУ ЯК ОБ'ЄКТУ АВТОРСЬКИХ ПРАВ	683

СЕКЦІЯ 16. АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ГОСПОДАРСЬКОГО ПРАВА ТА ПРОЦЕСУ

Подцерковний Олег Петрович ЩОДО НАГАЛЬНИХ КРОКІВ УСУНЕННЯ ОКРЕМИХ ПЕРЕШКОД ДЛЯ РОЗВИТКУ МІЖНАРОДНОГО КОМЕРЦІЙНОГО АРБІТРАЖУ В УКРАЇНІ	685
Будурова Ганна Миколаївна НОВЕЛИ КОРПОРАТИВНОГО УПРАВЛІННЯ ДЕРЖАВНИМИ ПІДПРИЄМСТВАМИ	687
Войнарівський Микола Миколайович ПРО ПЕРСПЕКТИВИ ЗАПОЗИЧЕННЯ ДОСВІДУ НІМЕЧЧИНИ ПРИ ВДОСКОНАЛЕННІ АДМІНІСТРАТИВНО- ГОСПОДАРСЬКИХ САНКЦІЙ В УКРАЇНІ	690
Добровольська Володимира Володимирівна ЩОДО ІНВЕСТИЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ У ПЕРІОД ВОЄННИХ УМОВ ГОСПОДАРЮВАННЯ	692
Згама Антоніна Олександрівна ЦИФРОВА ТРАНСФОРМАЦІЯ ПРАВОСУДДЯ: ШЛЯХ ДО СПРАВЕДЛИВОГО ТА ЕФЕКТИВНОГО СУДОЧИНСТВА ..	694
Квасніцька Ольга Олексіївна ДО ПИТАННЯ ПРЕДМЕТА ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ МІСТОБУДІВНОГО ПРАВА	696
Попелюк Вадим Павлович ЩОДО ВПЛИВУ ДЕРЖАВНОЇ ПРОГРАМИ ДОСТУПНОГО ІПОТЕЧНОГО КРЕДИТУВАННЯ ЖИТЛА “Є-ОСЕЛЯ” НА ЖИТЛОВЕ БУДІВНИЦТВО В УМОВАХ ВІЙНИ	699
Бабалунга Олесь Михайлович МІЖНАРОДНИЙ КОМЕРЦІЙНИЙ АРБІТРАЖ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ НА ТЕРИТОРІЇ УКРАЇНИ	701
Велєв Іван Іванович ЩОДО АДВОКАТСЬКОГО ГОНОРАРУ У ГОСПОДАРСЬКОМУ ПРОЦЕСІ	703
Зарічанський Григорій Віталійович СВІТОВИЙ ДОСВІД ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ ДІЯЛЬНОСТІ КРИПТОБІРЖ ТА ОБІГУ КРИПТОВАЛЮТИ	705
Ковалевич Ігор Ігорович ТЕОРЕТИЧНІ ПІДХОДИ ВИЗНАЧЕННЯ КРИПТОВАЛЮТИ	707
Кубрак Гліб Олегович МІСЦЕ ДЕРЖАВНОЇ ПІДТРИМКИ МСБ В ДЕРЖАВНІЙ ЕКОНОМІЧНІЙ ТА ПРАВОВІЙ ПОЛІТИЦІ УКРАЇНИ В СУЧАСНИХ УМОВАХ	709
Ляховецький Олександр Олександрович ПЕРСПЕКТИВИ ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ ЦИФРОВОЇ ЕКОНОМІКИ В УМОВАХ ЦИФРОВИХ ТРАНСФОРМАЦІЙ З УРАХУВАННЯМ СУЧАСНОГО ЄВРОПЕЙСЬКОГО ДОСВІДУ	712
Попович Павло Олександрович ПЕРСПЕКТИВИ ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ ПРАВА ПРИТРИМАННЯ ЯК ГАРАНТІЙ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ВИКОНАННЯ ДОГОВІРНИХ ЗОБОВ'ЯЗАНЬ У СФЕРІ ЗЕД(В УМОВАХ ЕВРОІНТЕГРАЦІЇ ТА ВОЄННИХ ВИКЛИКІВ)	714

бути використано, як підстава для оскарження та скасування рішення арбітражу? Одночасно з цим виникає питання безпеки платформи, на якій будуть проводитися подібні зустрічі та обмін інформації на ній.

Підсумовуючи, варто зазначити, що вирішення цих та інших проблем функціонування, як судових органів, так і міжнародного комерційного арбітражу, що виникли в результаті військової агресії РФ на території України, є необхідними для формування інвестиційного привабливого клімату в країні.

Список використаних джерел

1. Постанова Верховного суду від 21.12.2023 по справі № 824/83/23. Єдиний державний реєстр судових рішень. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/115860517>
2. Постанова Верховного суду від 01.11.2023 по справі № 910/3208/22. Єдиний державний реєстр судових рішень. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/114685588>
3. Постанова Верховного суду від 03.02.2020 по справі № 920/241/19. Єдиний державний реєстр судових рішень. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/88050865>

Ключові слова: міжнародний комерційний арбітраж; воєнний стан в Україні, військова агресія РФ; визнання та виконання арбітражного; форс-мажорна ситуація, Торгова промислова палата України.

Keywords: international commercial arbitration; martial law in Ukraine, military aggression of the Russian Federation; recognition and execution of the arbitration award; force majeure situation, Chamber of Commerce and Industry of Ukraine.

Велєв Іван Іванович

*Національний університет «Одеська юридична академія»,
аспірант кафедри господарського права і процесу*

ЩОДО АДВОКАТСЬКОГО ГОНОРАРУ У ГОСПОДАРСЬКМУ ПРОЦЕСІ

У господарському процесі інтереси та права сторін спору можуть захищати адвокати на підставі представництва, формальною підставою якого є договір про надання правової допомоги, а однією із істотних умов зазначеного договору є умова щодо порядку та умов оплати. Поняття платного адвокатського представництва у вигляді терміну «гонорар» містить ст. 30 Закону України «Про адвокатуру та адвокатську діяльність» та ст. 28 Правил адвокатської етики.

Згідно з п. 3.3.2 Загального кодексу правил для адвокатів країн Європейського Співтовариства, гонорар адвоката визначається терміном «гонорар успіху» та представляє собою угоду, яка укладається між адвокатом і клієнтом до винесення остаточного рішення у справі, що розглядається, в якій клієнт є однією із зацікавлених сторін, клієнт зобов'язується у разі винесення рішення на його користь виплатити адвокату винагороду у вигляді грошової суми або в будь-якій іншій формі» [1]. На сьогоднішній день вітчизняні адвокати позитивно висловлюються на рахунок такого застосування та тлумачення «гонорару успіху» для різних категорій спорів та пропонують визначити його середній розмір в залежності від складності справи. Наприклад, зазначається, щоб «у майнових спорах «гонорар успіху» може бути передбачений, якщо ціна позову складатиме не менше ніж 1 млн грн, а розмір гонорару варіюватиметься від 1 до 10 % від вартості присудженого або збереженого майна, в тому числі грошових коштів» [2]. За статистичними даними станом на 30.09.2019 р. із 74 юридичних компаній по годинну ставку використовували 88 % юрфірм, fixedfee (фіксовану плату) назвали 69 % юридичних фірм, cappedfee (фіксоване максимальне значення гонорару) – 33 %, successfee («гонорар успіху») – 28 %, абонентську плату – 24 %» [3].

Проблемою адвокатського представництва, у тому числі й у господарському процесі, є конкретна нормативно-встановлена сума адвокатського гонорару, який повинен бути пропорційним та помірним та висвітлювати реальні витрати. Тобто, сума гонорару повинна бути розумною, про що свідчить й практика Європейського суду з прав людини (далі – ЄСПЛ), так, наприклад, в рішенні від 28 листопада 2002 року «Лавентс проти Латвії» (Laventsv. Latvia) за заявою № 58442/00 щодо судових витрат, зазначено: «За статтею 41 Конвенції суд відшкодовує лише витрати, стосовно яких було встановлено, що вони справді були необхідними і становлять розумну суму» [4]. При визначенні суми відшкодування суд має виходити з критерію реальності адвокатських витрат (встановлення їхньої дійсності та необхідності), а також критерію розумності їхнього розміру, з огляду на конкретні обставини справи та фінансовий стан обох сторін. Ті самі критерії застосовує ЄСПЛ, присуджуючи судові витрати на підставі статті 41 Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод 1950 року. Так, у справі «Схід/Захід Альянс Лімітед» проти України» (заява № 19336/04) зазначено: «Заявник має право на компенсацію судових та інших витрат, лише якщо буде доведено, що такі витрати були фактичними і неминучими, а їхній розмір – обґрунтованим (пункт 268)» [5].

У практиці провідних держав світу, таких як, зокрема, Італія, Греція, Фінляндія тощо, «гонорар успіху» є доволі поширеним явищем. У Німеччині та на Кіпрі гонорари успіху дозволені як додаткова міра винагороди адвоката в разі надання правової допомоги за тарифами, встановленими законом. А у таких країнах, як Франція, Польща, Чехія, гонорар за надані юридичні послуги сплачується за ставкою, але при цьому угодою сторін допускається передбачити додатковий гонорар, обумовлений результатом виконаної роботи. У державах-учасниках Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод (ЄКПЛ) (Об'єднане Королівство, Чехія, Словаччина, Польща, Угорщина) подібні угоди, які укладаються між клієнтом і адвокатом, визнаються дійсними і такими, що зобов'язують клієнта [6].

Судова вітчизняна практика також звертає увагу на зміст та розмір гонорару, так, Верховний суд вказує: «Суд має також враховувати: складність справи та складність виконаних адвокатом робіт (наданих послуг); час, витрачений адвокатом на виконання відповідних робіт (надання послуг); обсяг наданих адвокатом послуг та виконаних робіт; пов'язаність цих витрат із розглядом справи; обґрунтованість та пропорційність предмета спору; ціну позову, значення справи для сторін; вплив результату її вирішення на репутацію сторін, публічний інтерес справи; поведінку сторони під час розгляду справи (зловживання стороною чи її представником процесуальними правами тощо); дії сторони щодо досудового врегулювання справи та врегулювання спору мирним шляхом» [7]. Тобто, саме сукупність певних документів, передбачених чинним законодавством є формальною підставою для оплати послуг адвоката у господарському процесі. Слушною є думка про те, що «співмірність витрат – це доволі суб'єктивна категорія, яка залежить від кількох чинників, та може тлумачитися судом відповідно до його дискреційних повноважень. Проте дискреція суду в цьому випадку усічена та може бути застосована лише за клопотанням іншої сторони. При цьому обов'язок доведення *неспівмірності* витрат покладається на сторону, яка заявляє клопотання про зменшення витрат на оплату правничої допомоги» [8].

Таким чином, адвокатське представництво у господарському процесі засновано, як правило, на платних засадах та в спеціальному законодавчому акті визначено такою категорією як «гонорар», яка представляє різновид судових витрат та складається із фактичної документально-обґрунтованої суми коштів, яка сплачується адвокату у порядку та на умовах визначених нормами чинного законодавства, шляхом реалізації дискреційних повноважень господарського суду. З метою конкретно-визначених витрат на адвоката уявляється за доцільне в Законі України «Про адвокатуру та адвокатську діяльність» визначити мінімальні ставки гонорару адвоката та певні часові критерії оплати.

Список використаних джерел

1. Загальний кодекс правил для адвокатів країн Європейського Співтовариства : прийнято делегацією дванадцяти країн-учасниць на пленарному засіданні у Страсбурзі в жовтні 1988 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/> (дата звернення: 12.03.2024).
2. Козлов С. Чому в Україні досі «не люблять» гонорар успіху адвоката. *Юридична газета*. 2020. 17 берез. (№ 6). URL: <https://yur-gazeta.com/dumka-eksperta/chomu-v-ukrayini-dosi-ne-lyublyat-gonorar-uspihu-advokata.html> (дата звернення: 12.03.2024).
3. Ставки, знижки, hourly rates. *Юридична газета*. 2019. 30 верес. (№ 41–42). URL: <https://yur-gazeta.com/publications/legal-business-in-ukraine/stavki-znizhki-hourly-rates.html> (дата звернення: 12.03.2024).
4. Рішення Європейського суду з прав людини від 28 листопада 2002 року «Лавентс проти Латвії» (Laventsv. Latvia) за заявою № 58442/00. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/> (дата звернення: 12.03.2024).
5. Рішення Європейського суду з прав людини від у справі «Схід/Захід Альянс Лімітед» проти України» (заява № 19336/04). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/> (дата звернення: 12.03.2024).
6. Луспенік Д. Громадська думка про право творення. *Національна бібліотека України імені В. І. Вернадського*. Київ, 2019. № 3 (168). С. 23–26.
7. Додаткова постанова Верховного Суду від 22.03.2018 у справі № 910/9111/17. URL: <https://supreme.court.gov.ua/> (дата звернення: 12.03.2024).
8. Шевердін М. Судові витрати в цивільному та господарському процесах. *Юридична газета online*. 2018. № 8. URL: <https://yur-gazeta.com/> (дата звернення: 12.03.2024).

Ключові слова: гонорар, адвокатська діяльність, господарський процес, судові витрати, чинне законодавство.

Keywords: fee, advocacy, economic process, legal costs, current legislation.

Зарічанський Григорій Віталійович

Національний університет «Одеська юридична академія»,
аспірант кафедри господарського права і процесу

СВІТОВИЙ ДОСВІД ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ ДІЯЛЬНОСТІ КРИПТОБІРЖ ТА ОБІГУ КРИПТОВАЛЮТИ

З появою криптовалют та блокчейн-технологій у світі виникла потреба в регулюванні обміну віртуальних активів через криптобіржі, які є важливими платформами для торгівлі криптовалютами та токенами. Україна та країни Європейського Союзу шукають оптимальні рішення для забезпечення законності, безпеки та захисту прав інвесторів у цьому сегменті фінансового ринку.

Правове регулювання має великий вплив на розвиток криптовалютного ринку та діяльність криптобірж. Чіткі правила сприяють збільшенню довіри до цифрових активів та привертають нових учасників на ринок. Одночасно, надмірне регулювання може обмежувати інновації та розвиток галузі.

Правове регулювання діяльності криптобірж в Україні та в світі є важливим елементом стабільного та безпечного функціонування цифрових ринків. Необхідно постійно вдосконалювати законодавство з урахуванням новітніх технологій та міжнародних стандартів для забезпечення ефективного регулювання криптовалютного сектору.

З точки зору держави, регулювання ринку криптовалют потенційно принесе значні надходження до бюджету, додаткові кошти можуть бути спрямовані на фінансування